

● JUHTKIRI

Stardipaugu ootel

Lääne-Nigula valla kolmes osavallas – Ristil, Noarootsis ja Kullamaal – on praegu ootel 35 krunti, kuhu saaks pereelamuid ehitada.

Stardipauk pole seni veel kõlanud.

Kinnisvaraarendusele on lähenetud erinevalt. Noarootsi ehitas välja Umbaia teed ja elektriliitumised, müüs krundid maha ja edasi tegeleb iga omanik arendamisega juba iseseisvalt. Ristil oodatakse, millal tekib selline kinnisvaaraturg, et Siimapõllul asuvat Sireli tn 9 kinnistut saaks ühe tüki-na pakkuda mõnele kinnisvaraarendajale. Jupp-haaval sealseid krunte müüma ei hakata. Kullamaa on lihtsalt ootel.

Kuigi need kolm arendust sattusid enam-vähem ühele ajale, on nende käekäik olnud märkimisväärselt erinev.

Noarootsis läksid krundid oksjonil nagu soojad saiad. Neid osteti kokku lausa hulgi, sest kinnisvara hinnad olid neli aastat tagasi madalad. Ja teada on, et kui on vaja raha inflatsiooni eest ära paigutada, siis hoonestamata maatükid on üks kindlamaid võimalusi vara säilitada ja pikas perspektiivis ka kasvatada. Nii on Umbaia juh-tunudki, sest ilmselgelt on need krundid, mida järelturul edasi müüakse, praegu juba paar-kolm korda kallimad.

Kui Spithamis kerkivad suvemajad nagu seened pärast vihma, siis Pürksi külje alla planeeritud alaliseks elamiseks mõeldud peremajad ootavad ehitamiseks paremaid aegu. Umbaial on kõik käe-jala juures – kool, lasteaed, pood, külakeskus. Kuid et sinna maja ehitama tuldaks, on Noarootsi vaja uusi töökohti või võimalusi kaugtöök.

Siimapõllu arendus tärkas kolm ja pool aastat tagasi, kui tekkis tõenäosus, et raudtee jõuab peagi Ristile. Praegu ootab Siimapõllu paremate aegade saabumist. Selle arenduse võib taas käivitada rongivile. Või millegi muu, näiteks kaitsetööstus-pargi tulek Risti külje alla Piirsallu.

● TEISED LEHED

Laulu sisse pandud

PÄRNU POSTIMEES. Jalgpall ja ansambel Propeller on väga tuleohtlik kombo, kirjutab veebilehe toimetaja Eno-Gerrit Link. Propeller esitas Lihulas kohalike meeste Laur Oberschneideri ja Peeter Hermikuga bändi tuntud lugu „Heli nälg” kohalikesse oludesse mugandatud sõnadega, pilades satiirilises võtmes Lääneranna poliitiku.

Laulu ette kandnud Hermik „päases” seletuskirja kirjutamisega. Kohaliku spordikooli treeneril Jaanus Getreul, kes oli heategevusürituse korraldaja rollis, nii hästi ei läinud. Spordikooli direktor Janar Söder seadis ta dilemma ette: kirjutad lahkumisavalduse või saad usalduse kaotamise pärast kinga. Getreul valis taandumise omal soovil.

Lääneranna vallas oleks kui eelmine riigikord tagasi. Jääb vaid oodata, mil igal vallas toimival üritusel laulavad mudilased õhinal: „Suur Armand, ta oli üllas, nii hoolitsev, tark ja hea” või „Me lapsed Ingvari, me lapsed Janari” ja volikogu istungitel vastu võetud väiksemaid otsuseid tervitatakse aplausiga, suurematele järgnevad kestvad ovatsioonid ja eriti tähtsaid otsuseid tervitatakse kestvate ovatsioonide ja tormiliste kiiduavaldustega ning volikogu liikmed tõusevad sel ajal püsti.

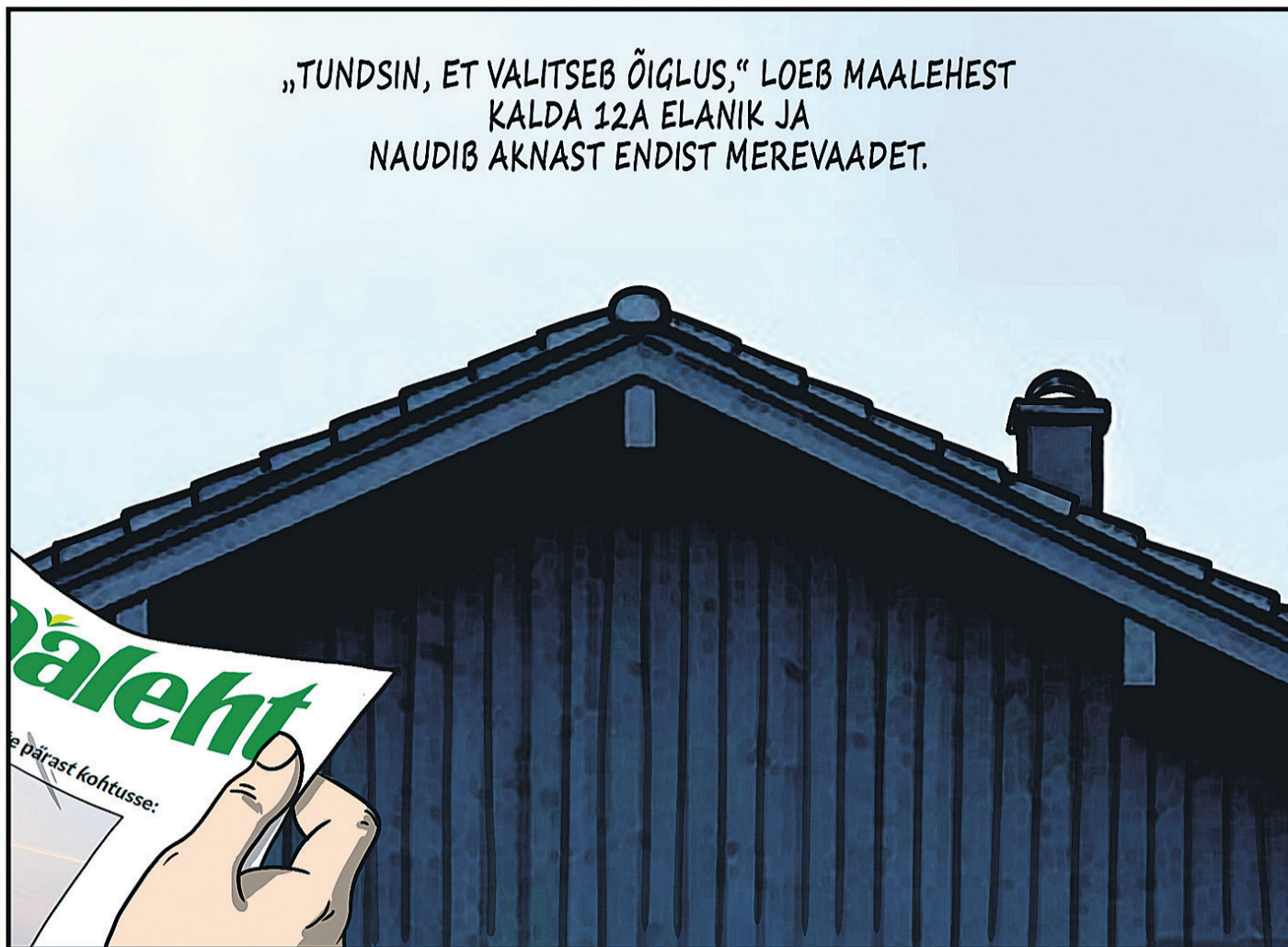
● LAUSELAEN

„Lambakotletid toome kindlasti tagasi. Tuleb kala, tuleb lammas. Proovime läbi, kuidas läheb ja maitseb.”

Ave Heringas, üks Haapsalu Müüriääre kohviku pidajast.
Lääne Elu, 12. september 2024

NÄDAL

2024

Siim Kallase lahkumine kui ajastu lõpp

Minu jaoks lõppes meie lähiajaloo terve oluline ajastu, kui Siim Kallas nädal tagasi teatas: „Aeg on täis, aitab küll.”

Pärast seda pakkis Kallas oma riigikogu tööruumis isiklikud asjad kokku ja sõitis nendega Viimsi koju pensionipõlve pidama.

Selle otsuse peale ei imestanud keegi, seda enam, et 75aastane mees tunnistab ausalt: „Aastad teevad oma töö ja tervis on ka nii, nagu ta on, seal jätkamine ei ole enam mugav.”

Eesti lähiajaloo kuldaeg oli aastad 1987–1995. Selle perioodi alguses hakkas pilkases nõukogude pimeduses üha rohkem tekkima vabaduse valgusekiiri. Ühelt poolt tekitas neid nõukogude riigi mõranemine ise, aga teisalt nõudis see aeg ka julgeid ja tegusaid inimesi. Oli neid, kes olid julged, aga oma riigi ehitamiseks jäi neil tarkusest vajaka. Oli tarku, kes ootasid ära selle aja, mil nõukogude riik kokku varises, ning tulid siis turvaliselt poliitikasse.

Siim Kallasel jagus nii julgust kui ka teadmisi. Hilisematel on raske ette kujutada, milline vapustus oli 1987. aastal ajalehes Edasi ilmunud „Ettepanek: kogu Eesti NSV täielikule isemajandamisele”. IME-lise mõtte väljatöötamisel osalesid Edgar Savisaar, Siim Kallas ja Tiit Made, teised mõttetöös osalenud avalikule kirjale alla kirjutada ei sõandanud (seepärast võeti allkiri ka Mikk Titmalt).

Esiteks näitas IME ettepaneku avaldamine ning avaldajate karistamata jätmise, et riik on muutumas, ning julgustas vabaduse piire üha laiemaks venitama. Teiseks käivitas IME tõelise arutelu, mille varjus sai hakata testi-ma taasiseseisvuvu Eesti toimimiseks vajalikku riigikorraldust.

1987. aasta septembris sai alguse Siim Kallase poliitiline karjäär, aga

HANNES RUMM
kolumnist

üle-eestiline kuulsus oli ta juba alates 1976. aastast. Kui seitsmeküm-nendatel-kaheksaküm-nendatel oleks ilmunud seltskonnaajakiri Nõukogude Kroonika ning see andnuks välja auhindu Eesti NSV parimatele meelelahutajatele ja raadiosaatejuhtidele, oleks Siim Kallas tiitli võitnud mõlemas kategoorias. Tänapäev Vikerraadio eetris püsiv „Mnemoturniir” oli Kallase juhtimise ajal üks menukamaid raadiosaateid.

Koos legendaarse raadiosaate juhtimise ja poliitikuametitega on Kallas avaliku elu keskmes püsinud pea poolsajandi. Nii haruldasi andeid on vähe, ka Kallase pinginaaber Tõnis Mägi on üks neist.

Eesti poliitika kuldajastu kultas enamiku rahvajuh-tidest väga kiiresti läbi. Need, kes olid rahva lemmikud 1988 lauluväljakul, olid juba kaks aastat hiljem unustatud. Need, kes 1990. aastal võitsid ülemnõukogu valimistel, kukkusid juba kaks aastat hiljem riigikogu valimistel läbi.

Siim Kallas on üks neist vähestest, kes püsis tipus aastakümneid. Ka pärast seda, kui Eesti riik püsis alates 1995. aastast juba enam-vähem kindlalt jalgel ning poliitiline elu normaliseerus.

● Koos legendaarse raadiosaate juhtimise ja poliitikuametitega on Kallas avaliku elu keskmes püsinud pea poolsajandi. Nii haruldasi andeid on vähe, ka Kallase pinginaaber Tõnis Mägi on üks neist.

Sellesse nimekirja kuuluvad veel Edgar Savisaar (kuni oma surmani), Arnold Rüütel, Mart Laar, Marju Lauristin... ja väga palju pikemaks seda nimekirja venitada ei saa.

Tippu jäänud on isiksustena väga erinevad, aga neid ühendavad kaks asjaolu: suur populaarsus rahva hulgas ja/või võime genereerida ja teostada poliitilisi ideid.

Kallase puhul oli üks neist suuresti ainuisikuliselt vastutades Eesti krooni kasutusele võtmine. Ta ise otsustas, kuidas teha ära otsus, mis pani täiesti uuele alusele majandusarengu. Aga ka tänini meie maksusüsteemis püsiv nn ettevõtete vabastamine tulumaksust. Kümneid väiksema mõjuulatusega mõtteid ja tegusid veel lisaks.

Kuldajastu oli aastad 1987–1995 just seepärast, et toonased poliitikud said ja pidid tegema valikuid, mis kujundasid Eestit just sellise riigi ja ühiskonna, nagu see praegu on. Ja kui võrrelda Eestit meie saatusekaaslastega, siis tuleb neid poliitiku-tänada hästi toimiva rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise riigi eest.

Siim Kallase elu pole olnud kerge, sest nii nagu tema põlvkonna-kaaslaste Savisaar ja Rüütel, on ka teda väga paljud inimesed vihanud. (Tervitan siinkohal Siim Kallast Läänemaalt, keda on ühismeedias tipp-poliitikust nimekaimu tõttu sageli tigidalt sõimatud.)

Marju Lauristin lahkus poliitikast ametlikult juba 2017. aastal, aga ühiskonnas mõjukas on kaaluka sõnaga emeriitriigitegelane tänini. Eks sama saatust ootab ka Siim Kallast.

● SÄÄSTUPROJEKT

Haapsalu leidis promenaadi ja veevärgi vahelise ala projekteerija

Promenaadi ja Uuemõisa vahele hakkab kaldakindlustust, tiiki ja lüüsi projekteerima AS K-Projekt. Linnal tuleb selle töö eest koos käibemaksuga tasuda ligi 36 000 eurot.

ANDRA KIRNA
andra@le.ee

Haapsalu linnavalitsus lasi juba eelmisel aastal ehitada Kopli tänava kanti jäävas linnaosas sademete vete jaoks kogumistiigid ja veetrassid. Life-projektiga, mille sisse projekteeritavad tööd jäävad, on kavas planeerida ja haljastada tiigid ning tiikide ja mere vahele jääv välja tõstetud pinnas.

Veel suve algul lootis linn Life-projektiga samal ajal viia ellu ammuse mõtte pikendada promenaadi, ehitada Tagalahe äärde kergliiklustee ja rajada sinna ka parkla ning mänguväljakud.

Möödunud kuu keskel lõppenud hankele esitatud pakkumused olid aga kõik linna jaoks liiga kallid. Haapsalu ehitusnõuniku Aivar Seina sõnul jäi neist ainult odavaim pisut alla 60 000 euro. Koos Life-projekti rahaga oli linnal kavas projekteerimisele kulu- tuda umbes poole vähem.

Nüüd otsustas Haapsalu loobuda projekti Life LatEst toetavatest asjadest ja keskenduda peaesmärgile – üleujutuste vältimisele ja sajuvee puhastamisele.

„Kolme aasta jooksul on projekteerimine ja ehitamine väga palju kallinenud,“ ütles projekti juht Gerda Algre, kes Haapsalu Life-projekti korraldab. „Teame, et teisedki sellesse hõlmatud omavalitsused pidid valima, mis on oluline ja mida saab endale lubada.“

Seekordses hankes otsiti kaldakindlustuse, nn targa lüüsi ja veevärgi poole jäävast kraavist kujundatava laiema tiigi projekteerijat. „Vaba tänavast linnuvaatlustorni poole projekteerime siiski kohaliku kogukonna soovil kogukonnaplatsi,“ ütles Algre.

Kuigi planeeringuala on suur, 7,4 hektarit, on Algre sõnul tegemist pigem pinnase planeerimisega töödega. „Sajuveetiigi ja mere vahele välja tõstetud pinnas pole siiski kaldakindlustus. See on lihtsalt ladustatud pinnas. Veevärgi pool kohati kõrgemgi kui kalda-

Life-projekti Haapsalu juhi Gerda Algre sõnul tuli hindade kallinemise tõttu promenaadi pikendusest loobuda.

ERAKOGU

Life LatEst Adapt

- Eestist osalevad projektis Haapsalu, Rakvere, Võru ja Narva linnavalitsus, Tallinna tehnikaukool, OÜ Nordic Botanical ja Balti keskkonnafoorum. Lätist Riia linnavalitsus, Valmiera ja Cēsi omavalitsus, Riia tehnikaukool, ühendus Baltic Coast, keskkonnalahenduste instituut, Balti keskkonnafoorum, Läti keskkonnakaitse ja regionaalarengu ministeerium.
- Projekti Life LatEst Adapt eelarve on 5,1 miljonit eurot, Haapsalu osa sellest on 445 000 eurot.
- Projekt kestab 5 aastat.
- Euroopa Liidu Life-programm maksab 60 protsenti abikõlblikest kuldudest. Haapsalu linna omaosalus projektis on 178 000 eurot.

ALLIKAS: HAAPSALU LINNAVALITSUS

kindlustusele ette nähtud kaks meetrit merepinnast. Kaldakindlustuse peale peab olema võimalik rajada tulevikus kergliiklustee. Tee jääb aga seekord hinnatõusu tõttu paremaid aegu ootama,“ selgitas Algre.

Tark lüüs moodab mere taset mõlemal pool lüüsi. „Tavaolukorras on lüüs neutraalses asendis, aga merevee tõustes takistab ta vee pääsu tiikidesse. Kui veeta- se suurte vihmade ajal tõuseb,

saab lüüs avaneda täies mahus ja lubab nii sajuveel merre voolata,“ selgitas Algre.

Algre loodab, et töödega õnnestub õigeaks ajaks ehk 2025. aasta novembriks valmis saada. „Praeguse ajakava järgi on plaanis jõuda veebruariks ehitushankeni,“ täpsustas ta.

Haapsalu ehitusnõunik Aivar Sein ütles neljapäeval, et linna poolt on leping allkirja saanud ja reedel oodatakse projekteerija oma-

Riik ehitab Rohukülla laevade hooldushalli

Riigilaevastik tahab Rohukülla sadamasse ehitada PVC-halli riigile kuuluvate veesõidukite talvehoiu korraldamiseks ning veesõidukite hooldustööde tegemiseks.

Riigilaevastik tegi Haapsalu linnavalitsusele ettepaneku algatada Rohukülla sadam 8 kinnistu detailplaneering, millega soovitakse rajada kinnistule kuni kolm uut hoonet. Hooned tuleks kõige rohkem kahekorruselised ning nende maksimumkõrgus maapinnast ei ületaks üheksat meetrit. Suurim lubatud ehitisealune pind on 1500 m². Kinnistul on praegu viilhall, mida kasutatakse ujumnavigatsiooni- märkide hoolduseks ja remondiks. Olemasolevat hoonet pole Riigilaevastikul plaanis laiendada ega rekonstrueerida.

Detailplaneeringus kirjeldatud hooned on vajalikud riigile kuuluvate veesõidukite talvehoiu korraldamiseks ja veesõidukite

Riigilaevastik tahab oma kinnistule Rohukülas ehitada laevade hoolduseks PVC-halli. Lõunamuuli, mille jäänused on praegu vee all, tahab uuesti üles ehitada Saarte Liinid.

URMAS LAURI

hooldustööde tegemiseks. „Hoonete ehitus jaguneb kahte etappi – esimeses etapis soovime paigaldada ühe PVC-halli ning teises etapis ehitada täiendavalt väiksemad laoruumid,“ ütles Riigilaevastiku haldusjuht Mati Mätlik Lääne Elule.

Rohukülla sadam 8 kinnistu lõunaservast jookseb merre juba esimese maailmasõja ajal purustatud muul. „Lõunamuul ei ole Riigilaevastiku kinnistu ja see ei kuulu detailplaneeringu alla,“ lausub Mätlik. Lõunamuul kuulub Rohukülla sadama koosseisu ja seda kinnistut haldab AS Saarte Liinid.

Mätlik loodab, et detailplaneeringu koostamine ei võta kaua aega. „Meie lootus on, et detailplaneering kinnitatakse veel sellel aastal. Kui heakskiit on olemas, soovime paigaldada esimesel võimalusel PVC-halli veesõidukite talvehoiu korraldamiseks,“ ütles Mätlik.

Hall koos paigaldusega maksab Mätliku sõnul koos käibemaksuga ligikaudu 60 000 eurot. „Teised hooned jäävad esialgu ootele,“ lausub ta. Ootele jääb ka olemasoleva kai rekonstrueerimine.

Riigilaevastik on kliimaministeeriumi hallatav riigiasutus, mis loodi mullu 1. jaanuaril. Transpordiamet andis Riigilaevastikule üle nii Rohukülla sadamas asuva transpordiameti tootmisbaasi kui ka sellega külgneva kai.

Riigilaevastik tegeleb riigi veesõidukite (välja arvatud kaitseväge ja kaitsejõude veesõidukite) registris olevate veesõidukite ja ujumärgistuse haldamisega, jäämurdetööde pakkumise ning lootsiteenuse osutamise ja arendamisega.

Riigilaevastiku peadirektor on endine Kihnu Veeteede juht Andres Laasma.

URMAS LAURI

● LÜHIDALT

Uuemõisa Coop sai uuendusliku taaraautomaadi

Uuemõisa Coopi taaraautomaadis piisab sellest, kui kotitais pudeleid masinasse valada – ei mingit ükshaaval toppimist.

Neljapäeval tekitas nädal aega töötanud automaat poes veel nii suurt elevust, et inimesed kogunesid troppi ja andsid pudeleid ära tooma tulnud haapsallasele nõu. Puutetundlik ekraan tahtis harjumist, aga lõpuks oli kolm suurt kotitait masinasse valatud ja tšekk käes. Taara ära andnud mees muheles, uuris tšekki ja ütles: „Suurepärase!“

Automaadi lasi paigaldada Haapsalu tarbijate ühistu ja selle juhatase esimehe Raimond Lunevi sõnul teist sellist Läänemaal ei ole. Uue ja peene automaadi kõrval on alles ka tavaline, kuhu saab pudeleid ükshaaval sisse panna. „Kes tahab või on vähem taarat, saab vanamoodi,“ ütles Lunevi.

Lunevi sõnul on automaat ilma igasuguse reklaamita kiiresti üles leitud. „Suurte koguste toojad on kuidagi teada saanud, tulevad järkelkärudega kohale. Sõna on levinud,“ märkis Lunevi.

Taaraautomaadid, mitte küll nii peened, vaid tavalised, lasi tarbijate ühistu välja vahetada kõikides maapoodides Linnamäel, Taeblas, Paliveres, Parilas, Ristil ja Martnas. „Eelmised olid vanad, kiilusid kinni ja tekitasid pahameelt,“ märkis Lunevi. Uued automaadid pressivad taara ise kokku ega täitu nii kiiresti.

Kaie Ilves

Kullamaa ja Taebla said uued raamatukoguhoidjad

Kullamaa raamatukoguhoidjana asub oktoobri keskelt tööle Eike Varik, Taebla raamatukoguhoidjana Aire Aljaste.

„Olen alati arvanud, et see on huvitav töö,“ ütles Varik. „Keskkond meeldib, raamatud meeldivad.“ Soome filoloogist Varik elab Kullamaal ja on seni töötanud ettevõttes Rave Mööbel.

Aljaste on töötanud 40 aastat Martna lasteaias ja otsustas kandideerida Martna raamatukoguhoidja Anu Huusi soovitusel. „Alguses ei võtnud ma vedu, aga siis võtsin ja kandideerisin,“ ütles Aljaste.

Lääne-Nigula keskraamatukogu direktor Diana Ots ütles, et tema süda on rahul. Konkurssidele laekus üllatavalt palju avaldusi. Varik valiti välja seitsme, Aljaste nelja kandidaadi seast.

Paarkümmend aastat Kullamaa raamatukogu juhtinud Aili Ansel läks pensionile, Taebla raamatukoguhoidja Ruth Randoja otsustas raamatukogutööd vahetada matemaatikaõpetaja ameti vastu.

Kaie Ilves

Kaks tõukeratturit sattus õnnetusse

Sel nädalal toimus Haapsalus kaks liiklusõnnetust, kus omavahel said kokku elektritõukeratas ja auto.

Esmaspäeval kell 17.42 sõitis Kastani poe bussipeatuse juures joobetunnustega 22aastane mees Bolti elektritõukerattaga otsa 23aastase mehe juhitud sõiduautole Audi A5.

Kolmapäeval kella 14.40 paiku sõitis Lihula mnt 1 juures 47aastane mees Bolti elektritõukerattaga ülekäigurajale ja sai löögi 84aastase mehe juhitud sõiduautolt Nissan Qashqai.

Mõlemal juhul sai kannata tõukerattur, kes toimetati haiglasse. Kaie Reiljan

Katrin Piile näitus „Eimiski ja muu taoline” Haapsalu linnagaleriis teeb tuju heaks ja ajab näo naerule.

KAIRE REILJAN

UUS NÄITUS

Käest ära läinud triibud Haapsalu linnagaleriis

Katrin Piile väljapanek „Eimiski ja muu taoline” Haapsalu linnagaleriis koosneb kolmest osast: triibud, triibud ja veel kord triibud.

KAIRE ILVES
kaie@le.ee

Et triipe ei maksa alahinnata, annab märku juba see, et Piile on need kokku lugenud. Näituseaali keskel klaasist postamentide otsas troonivad krabisevad kolmemõõtmelised objektid võivad ju tunduda ühetaolised, aga ei ole seda mitte. Igatüel on oma iseloom, sisemine ilm ja maailmavaade: ei vähem ega rohkem kui täpselt saja kahe, saja kahekümne kahe ja saja seitsmeteistkümnega.

Aga pöördugem tagasi algusesse ehk uksele. Hakkab ju näitus pihta hetkel, kui vaataja ületab künnise. Triibulusti võib Haapsalu linnagaleriis ka niisama imetle-

Katrin Piile

- Sündinud 1987. aastal.
- Lõpetanud Eesti kunstiakadeemia 2010. aastal maalikunstnikuna.
- Näitustel esinenud 2006. aastast.
- Eesti maalikunstnike liidu ja Eesti kunstnike liidu liige.
- Elab ja töötab vaheldumisi Tallinnas ja Kanadas Edmontonis ning Vancouveri saarel.
- Väljapanek „Eimiski ja muu taoline” Haapsalu linnagaleriis 29. septembrini.

ALLIKAS: HAAPSALU LINNAGALERII

da, see on nii pillav, et nägu läheb tahes-tahtmata naerule: kunstisaal nagu suvi septembris. Ikka

päris suvi, mitte niisama. Värviküllus täidab galerii üleni, nii et ruum on kulda, punast ja rohelist täis. Lilli ja liblikaid. Ohk lau- lab ja lõhnab.

Autor aga on jätnud lauakesele igaks juhuks ka spikri. Ja tegelikult tasukski, see näpus, kunstisaalis ringi uidata. Eks lennukat konseptuaalsust leidu seal ka, aga peale selle on kunstnik kenasti lahti seletanud, mis värv triipudega on.

Täitsa huvitav värk on, selle peale ise ei tulekski, jääks käsituse kinni, hakkaks otsima mõtet ja tähendust. Või siis vähemalt tunnet, kui kaks esimest üle jõu käivad.

Spikrit soovitab kunstnik väljapanekut vaadata nagu filmi või

seriaali, mis, tõsi küll, algab poole pealt ja lõpeb enne hooaja lõpu ära. Sedagi soovitus maksaks kuulda võtta. Näitus ehk linateos algab värviprooviga. Või noh, tegelikult ei alga.

Sest nagu öeldud, jõuab vaataja hetkeks, kui esimesed kaadrid on juba kaduvikku libisenud ja kätte neid enam ei saa. Mingis mõttes võib vaataja neid kolme pisikest kirevat nelinurkavärviproovi siiski alguseks pida. Sest mida pole näinud, seda pole olnud.

Niisiis algab linateos kolme värviprooviga valgel seinal ja süütute fragmentidega kunstniku paletist. Värvide lustipidu jätkub triipudena maalide külgedel. Kui paletile kantud värvid on valinud

kunstnik ise, siis triipude üle tal ühtäkki enam võimu ei ole. Triipude värvi, laiust ja tihedust ta enam valida ei saa. Jääb vaid jätkata juba alustatud, kuigi looja ei otsusta enam midagi. Ta on kaotanud kontrolli.

Triibud on täpselt sellised, nagu nad on. Nii et asjad (nagu ikka) lähevad kunstisaalis kiiresti käest ära.

Et kaoses mingitki korda säilitada, pildistas kunstnik käest ära läinud triibud üles, lootuses, et siis ei pääse need enam kuskile, printis välja, kägardas kokku, lakkis üle ja pani klaaspostamentide otsa: jägäda, staatilised, kokku loetud, kontrolli all: sada kaks, sada kaksikümend kaks ja sada seitseteist.

Uuesti käest ära läks asi siis, kui kunstnik kolm ohutut käärat uuesti üles pildistas ja maalits nende järgi kolm suureformaadilist teost. Pildi sisse vangistatud jooned tekitasid aga uue triibustiku ning kunstnik kaotas taas kontrolli. Nii et kortsuta või ära kortsuta, triibustik ei lakka ja jätkab oma teed täpselt nii, nagu ise tahab. Võid ju katsuda teda musta kilesse pakkida, aga ei midagi. Varem või hiljem pistab ikka mõni oma isepäise nina välja. Vaatajat ei ohusta see kuidagi viisi. Tema lõbutseb.

Aga lõbutseb vahest ka kunstnik? Miks muidu ta oma maalide keskel nii rõõmsa näoga on?

Suvi kestab. Hooaeg jätkub. Kõik on võimalik.

Haapsalu koolitüdruk võidukat plaadiümbrist näeb kultuurikeskuses

Plaadiümbriste kujundamise konkursi „Helikandja nägu” parimate tööde näitus on septembri lõpuni avatud Haapsalu kultuurikeskuses. 12–15aastaste noorte hulgas võitis konkursi Haapsalu tüdruk Kärt Klooster. Kloostri võidutööks oli kujundus ansambli 5MIINUST plaadile „Rämmar”. „Segatehnikas – all maal, siis kollaažina 5MIINUST liikmed ja lõpuks töötles ta seda veel arvutis edasi,” kirjeldas seda Kloostri õpetaja Haapsalu kunstikoolis Karel Rahu.

„Niisuguseid nagu tema töö, mis jõudsid žüriini füüsilises vormis, oli üldse kokku ainult neli või viis,” rääkis konkursi idee autor, ellu kutsuja ja suuresti ka läbiviija Peeter Kodar.

Kodari sõnul pärineb idee ise 2022. aasta detsembrist. „Kõi-

Kärt Klooster oma võidutööga.

ANDRA KIRNA

ge parem aeg mõelda on Läänemaalt Tallinnasse sõites ja nii sõidu ajal selle peale tulingi,” ütles

ta. „Algul pidasin seda üsna hul- luks ja „kontrollisin” mitme inimese peal. Siis läksin uurima, kas

Läänerranna valla kultuurikavva niisugune asi mahuks. Mahtus,” rääkis Kodar.

Kodar sai nõusse Lihula muusika- ja kunstikooli direktori Piia Saaki ja Eesti kunstikoolide liidu. Nii korraldasid konkursi „Helikandja nägu” ühiselt Eesti kunstikoolide liit, klubi ProCultura ja Lihula muusika- ja kunstikool.

Omavahel võrreldi 7–11aastaste, 12–15aastaste ja 16–19aastaste töid ning seda kahes kategoorias: päris artisti plaat ning väljamõeldud artisti või enda plaat.

Konkursile laekus kunstikoolidest üle Eesti peaaegu 500 tööd, enamik neist just 12–15aastaste noorte omad. Nooremas ja vanemas vanuserühmas oli osalejaid veidi vähem.

Esitatud võistlustööde hulgas valis seitsmest muusikust, disainerist ja kunstnikust žürii näitusele 38 plaadikujundust.

Žüriisse kuulusid muusikud Argo Vals, Ewert Sundja ja Heiko Leesment, muusikakriitik ja ajakirjanik Siim Nestor, graafik Anu Juurak, disainer Hannes Paesoo. Žürii noorim liige oli Lisethe Niilus kunstikoolide liidu noortekogust.

Eesti Ekspressi kultuurilisa Areen korraldas lugejahäältsu, mille võitis Kertu Puštšenko. Auhinnad, ka peaaühinna – vinüülplaadimängija –, pani välja Audiotehnika.

Vanima vanuserühma võitja oli Jaan Kristjan Peterson Tallinnast ja noorima Helena Hanson Rae huvikoolist.

„Mulle meeldib, et see asi tehtud sai,” ütles Kodar. Ta rääkis, et näitusele välja jõudnud tööde hulgas on umbes 30 Eesti artistile tehtud plaadikujundused. „Ma tahaks, et Eesti rahvas näeks nende muusikute reaktsioone, kui nad noorte tehtud plaadikujundusi näevad,” ütles Kodar. Et näitus jõuab oktoobris-novembris Tallinna, on tal veel aega mõelda, kuidas seda korraldada.

Kodar rääkis, et detsembris jõuab näitus „Helikandja nägu” Pärnu kontserdimajja, jaanuaris-vebruaris Märjamaale. „Tahame, et see reisiks Eestis veel mai lõpuni. Kui veel keegi tahab, võib edaspidi veel kuhugi üles panna. Kahe aasta pärast teeme uue asja,” lubas Kodar.

ANDRA KIRNA

● LAULU LUGU

Kirjast Vormsi kirikus sündis laul

Sellest on paar kuud möödas, kui juhtusin televiisoris nägema klippi, kus kliimaaktivist Greta Thunberg väitis, et suhtleb taevaste jõududega ja need lubavad inimkonnal silma peal hoida. Ikka põhimõttel, et me oma sõgeduses maailma päris ära ei hävitaks.

TOIVO TOMINGAS
vormsirootslane

5. juulil külastasin koos Tõrva ansambliga Kirime Vormsi kirikut, kus on juba aastasadu altari ruumi võlvil kiri: „Oma silmaga sind juhatahes * Mitt öga skull vaka över dig.”

Nüüd seda jälle lugedes tekkis äratundmine, et see on ju sama sõnum! Ja tekkis ka mõte, et ehk saaks seda lahti kirjutada ja võib-olla lauluki teha?

Eks ma ole ju ennegi mõne looga hakkama saanud, kuid võimaliku lauluga seni küll mitte. Ometi istusin kodus pärast eestirootslaste laulupidu arvuti ette ja panin kirja kolme salmi teksti.

Esiettekannet Naissaare kirikus

Saatsin need edasi Sirje Kaasikule ettepanekuga tekst viisistada, kui ta leiab värsid seda väärt olema. Juba nädala pärast sain vastuseks noodistatud kahehääle laulu!

Lugesime Sirjega koos veel mõned korrad loodu üle. Tegime pisiparandusi nii tekstis kui ka noodikirjas ja laul oli sündinud. Hindasime olusid ja leidsime, et olavipäevaks sellega Vormsile minna enam ei jõua.

Siis aga juhtus nii, et Rootsi-Mihkli kiriku õpetaja helistas ja kutsus Naissaarele. Nüüd nägin võimalust ja tegin Sirje Kaasikule ettepaneku teha laulu esiettekannet Naissaare Maarja kirikus. Sirje oli meeleldi nõus, haarates koostöösse Ada Petersoni kui teise hääle laulja, ja nad asusid harjutama.

Laul sai kiidusõnu

Andekate muusikutena olid nad peagi esinemisvalmis, võtsid eeskavasse veel paar Sirje laulu ja läksimegi 18. augustil Naissaarele. Kirikusse kogunes umbes 40 inimest, nende hulgas maestro Tõnu Kaljuste ja eksootilise külalisena Vilniuse luteri kiriku piiskop.

Teenistuse seekordne muusikaline pool oligi Sirje ja Ada katta ning nii sündis, et laulu teksti idee, mille leidsin Vormsi kiriku

Sirje Kaasik ja Toivo Tomingas uue sõnade ja nootidega, mis raamituna jäid kingiks Naissaare kirikule. ADA PETERSON

OMA SILMAGA

Oma silmaga Ta annab sulle elu
Oma silmaga Ta vaigistab su valu
Oma silmaga Ta hoiab sind ja kaitseb
Oma silmaga teeb elumered vaikseks

Tema pilgu all sa olid ema süles
Kogu elu jääb Ta valvama su üle
Oma silmaga Ta jagab sulle lootust
Jõudu eluteel ja õnnistatud ootust

Oma silmaga Ta juhatab sind ilmas
Tema armust mitte keegi ei jää ilma
Maised tegemised, inimlikud vaevad
Ükskord lõppevad kui kokku saame taevast

Mitt öga skull vaka över dig. Mitt öga skull vaka över dig!

kust, sai lauluna esiettekandet Naissaarel.

Laulud said pastoritelt ja publikult ülevoolavaid kiidusõnu ja kostis ka soov, et Sirje ja Ada laulaksid millalgi ka Tallinnas Rootsi-Mihkli kirikus. Miks mitte! Häälled on armsad, viisidest Sirjel puudust pole, niisiiis – tuult tiibadesse!

Kirik sai kingiks uue laulu „Oma silmaga” raamitud noodid ja mul oli au rääkida laulu sünnilugu.

Mis veel? Asun Vormsiga läbi rääkima. Ehk on sealnegi kogudus huvitatud, et kiriku võlvalt loetud sõnum saaks lauluna koguduse lauluvaras?

Lääne Elu 35. sünnipäeva-aasta puhul vaatame tagasi, mis teemad on päevakorral olnud 5, 10, 15, 20, 25, 30 ja 35 aastat tagasi.

„Politsei loovutas võtme”, 15. september 1994

Üleleil lõppes 6. juunil alguse saanud Lääne Politsei, Haapsalu Linnavalitsuse ja Kaitseliidu ühisaktsioon „Linn lukku”. Selle aja jooksul vähenes kuritegevus linnas umbes 15%. Läänemaa politseiprefekt Vahur Kivistik pidas suurimaks saavutuseks autovarguste ärahoidmist. Autosid on küll varastatud, kuid need on jäänud linna ja avastatud. Tavaliselt läheb Haapsalus kaduma umbes üks auto kuus, talvisel ajal isegi üks nädalas. Prefekt ei pea seda juhuslikuks, et aktsiooni ajal jäid paljudel haapsallastel autod alles.

„Vihterpalu põleng peatati”, 14. september 1999

Rasketes oludes rabametsa kustutanud Läänemaa vabatahtlikud ja tuletõrjujad pidid põlengukohale pääsemiseks kasutama paate. Metsatulekahju sai alguse Tänavjärve-äärsest jõe-äärsest Nõva ja Padise valla piiril pühapäeval kell kaks. Keerutav tuul soodustas kuivusest tolmavas rabas tule levikut ja kui pool kolm jõudsid kohale tuletõrjujad, oli selge, et kahjutuli on kontrolli alt väljas.

Harju- ja Läänemaa kustutajate koostöös suudeti pühapäeva õhtuks tule levikule piir seada. Eile õhtul oli Läänemaa mees- tel jäänud kustutada veel pool tosinat tulekollet.

„Wiklandi muuseum sai esimese originaaltöö”, 14. september 2004

Laupäeval andis kunstnik Ilon Wikland Läänemaa muuseumile üle esimese originaaltöö – lapsi lillile kujutava joonistuse. Rootsi kultuuripäevade puhul Haapsalus käinud kunstnik tutvus esimest korda ka Kooli tänava ruumidega, kus hakatakse tulevikus eksponeerima tema loomingut. „Talle meeldis ja ta ütles, et see on hea auraga maja,” vahendas muuseumi direktor Talis Vare kunstnikku.

Vare sõnul pole ikka veel selge, kui suur osa Wiklandi tööst Haapsallu jõuab: „Kindlasti tuleb neid rohkem, kui korraga ekspositsiooni mahub.”

„Läänemaa muuseumist võib saada hiigelasutuse üks osa”, 15. september 2009

Kultuuriministeeriumi ettepanek muuta kõik maakonnamuuseumid üheks liitasutuseks tekitab läänlastes küsimusi ja umbusk. „Mina ei kujuta küll ette, kuidas see töötama hakkab, aga kui keegi mulle selle ära seletab, siis võib-olla kujutan ka,” märkis Haapsalu aselinnapea, Läänemaa muuseumi endine direktor Talis Vare. Vare lisas, et see on talle üsna ootamatu – varasem suund oli moodustada piirkondlikud sihtasutused.

Läänemaa muuseumi direktor Rea Raus jäi oma sõnades ettevaatlikuks. „Mõistlik inimene ei saa olla poolt ega vastu, kui ta ei tea detaile,” märkis ta. Kultuuriministeeriumi ase- kantsleri Anton Pärna sõnul on liitasutuse loomise eesmärk muuta muuseumid senisest kõitvamaks. Asekantsler Pärn on nimetanud liitmise eesmärgina võimalust tagada 15 maakonnamuuseumi ühtlane tase.

„Andmekeskus paneb naabrid muretsema”, 13. september 2014

Haapsallu endise lihakombinaadi maa-alale plaanitava andmekeskuse naabrid on mures tulevaste hoonete kõrguse, samuti müra ja põhjavee pärast. Haava tänavas elav Andrus Eltmaa leidis detailplaneeringu avalikul arutelul linnavalitsuse saalis, et andmekeskus on piirkonna kohta liiga kõrge ning hakkab varjama naabruses elavate inimeste kodusid.

Andmekeskus koosneb planeeringu järgi kahest hoonest – 16 m kõrgusest 4 korrusega ja 11 m kõrgusest 3 korrusega hoonest. Detailplaneeringut koostava OÜ Pärnu Instituudi maastikuarhitekt Raimo Klesment ütles, et 16 m kõrgune 4 korrusega hoone on vastavuses neile kinnistutele varem kinnitatud detailplaneeringuga.

„Seitse Läänemaa kooli on keelanud nutitelefoni”, 14. september 2019

Kui mullu võis Haapsalu linna algkoolis vahetunnis nutitelefoni kotist välja võtta, et emale või isale helistada, siis tänava tuleb selleks luba küsida. Haapsalu linna algkoolis on nuti- keeld kehtinud tegelikult juba kaheksa aastat – telefoni võis kotist välja võtta vaid vahetunnis ja seda mitte mängimiseks või Facebookis suhtlemiseks, vaid vanematele helistamiseks.

Sellest õppeaastast on keeld veel rangem, sest helistamine läks liiale. Kui algkooli direktor Malle Õiglas nägi mullu koridoris mõnd õpilast telefoni kasutamas, läks ta alati juurde ja küsis, kuhu see helistab. Vastuseks sai alati, et emale või isale. „Eelmise aasta kuuenda klassi lapsed helistasid ikka väga palju,” ütles Õiglas. Nii kehtibki koolis sellest õppeaastast uus reegel – selleks, et telefoni kasutada, peab küsima luba klasisjuhatajalt või korrapidajaõpetajalt.

KEELETARK

Sest päevast algas vananaistesuvi

Vananaistesuvi on kui viimane suvekild, mis embab sügist oma raugvega soojusega.

Selles osas, millal täpselt vananaistesuvi on, lähivad arvamused lahku. Sõnaveebi järgi on vananaistesuvi soe aeg sügisel (septembri teisel poolel või oktoobris). Tegu on järeksuuega või peräsuuega, nagu Võru murdes on öeldud. Sünoptik Taimi Paljak mainis Lääne Elule, et vananaistesuve kirjeldatakse sellisena, kus „ööd on jahedad ja päevad päik-

selised ja soojad”. Miks ikkagi kutsu- sume sooja sügist just vananaistesuveks? Keeleteadlane Feliks Vakk on kirjutanud, et vananaistesuvi on tuletatud saksakeelsest liitsõnast *Altweibersommer*. Soojade sügisilmadega lendlevad õhus ämblike härmalõngad, mis meenutavad vanemate naiste pikki hõbedasi juukseid. Veel on öeldud, et vananaistesuvi tuleb sellest, et vanemad naised pidid varemalt ära tegema laokile jäänud põllutööd.

Vananaistesuve on teistes keeltes kutsunud näiteks indiaanisut- veks, lesknaiste suveks, ämbliku- võrgusuveks.

Kuna vananaistesuve tähendus jääb sageli ähmaseks, võib see tekitada segadust. Siinkohal meenub aastatetagune põhikooli eesti keele lõpueksam, kus tuli analüüsida Ave Alavainu ballaadi „Laiulaps”. Ballaadis olid read „Sest päevast algas vananaistesuvi – / üks suvi veel, kui suvi otsa saab”. Teksti põhjal tuli selgita-

da, mida tähendab vananaistesuvi. Legendarseks on saanud pakutud vastused, näiteks see on suvi, kus kõik vanad naised mehele saavad; mehi ei ole ja naised jäävad meestest ilma; naine veedab suve nii nagu vanad naised: rahulikult ja vaikseti omas maailmas.

Kindel on aga see, et vananaistesuvi näitab stoppmärki sügisele. Nautigem veel suvepäikesee soojuskiiri!

MONIKA UNDO

Lehm Ljudmilla

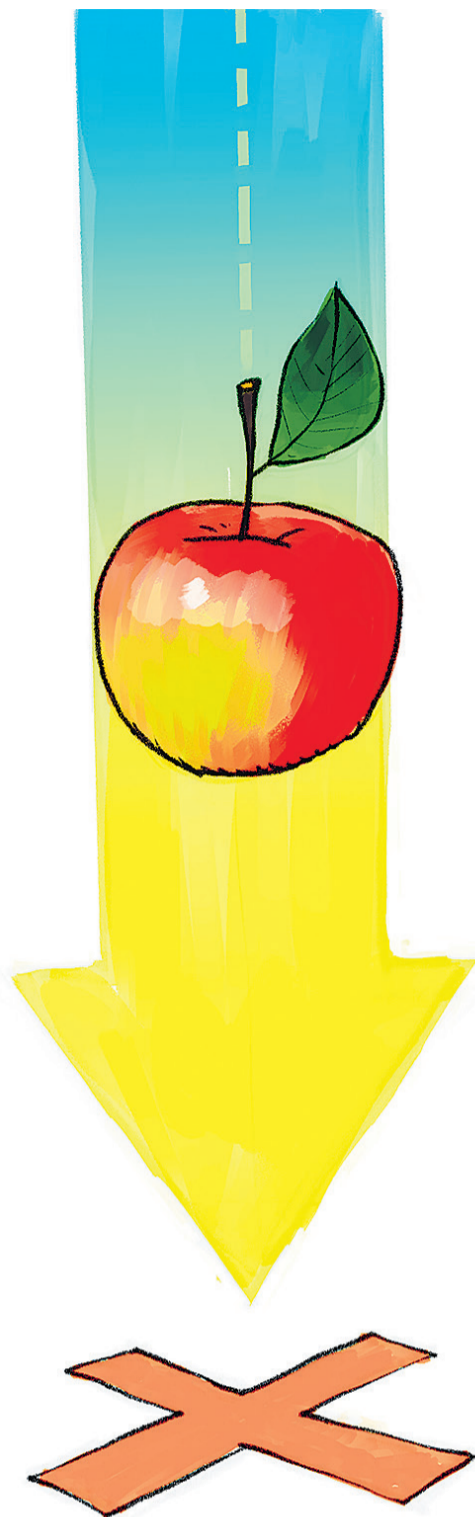
lastekas

Tekst Aidi Vallik
Pilt Ott

ÕUNA KUKKUMISE TARKUS

ÕUN KUKKUS KORD
ÜHELE MEHELE PÄHE.
KAS TÕESTI SIIS KEEGI
SEST TARGEMAKS LÄHEB?
KUID SEE MEES KÜLL LÄKS!
TA ÜTLES: „AHAA!
SEST MATSUST MA
TÕEPOOLEST TEADA SAAN,
ET KUI KUKUB MISKI,
SIIS ÜLEVALT ALLA,
JA MITTE ALT ÜLES,
SEST SEDA SIIS VALDAB
GRAVITATSIOON!
JA NÄITEKS MA JUST
SELLE ÕUNA SIIN TOON.”

JUST SEEPÄRAST IGAÜKS
SÜGISEL PEAKS
SAAMA PUU ALL
ÕUNAGA VASTU PEAD.
SEE TEEB MEID TARGAKS!
ON LIHTSAM KUI KOOL.
JA ÕUNAPUID LEIDA
VÕIB IGAL POOL.

LASTESUDOKU

		4	5		
	2			3	
1					5
4					2
	4			6	
		6	4		

SUDOKU

		7				3		
6	9						4	2
			1	6				
4	5						8	3
3			9	5				4
7	8						2	9
			3	7				
8	7						5	1
		2				9		

PRANTSUSE HELILOOJA	... ELLER-MANN	OBJEKT	MI-BEMOLL	TROBIKOND NOTSUSID	VAHEKORD	D NAABER	MAGAMIS-KOHT	RAKU-TJUUMA-TUUMA-	VALUS!	RIDA	RÕHUMINE	KREEKA TÄHT	KLASS	TUGE-OTSIV	TORGE (LUULEK.)	PÜSILILL	PILDIK						
VÄÄRT MÖTE				ÜHE MAAILMA-JAO ELANIK								PARASTA-MA											
GUINEA...					KÜPSETIS KÕNE-KUJUND					KILBI PLAAT ÕPPE-AASTA													
TEATME-TEOS			LAEVA TAGAOSA MONGOOLIA KARJA-KASVATAJA						PAHA-SOVLIK KONTRAHT				DETAILIDE SEOSTATU-SE VIIS OLÜMPIA-MANGUD										
RAADIUM		KAUKAAS-LANE PÕRISEV HELI					ÜLEMINE SAKSA HELILOOJA				EGIPTUSE RÜHMA KEEL SISKOND (ANAT.)												
TALU	VENE K EESSÕNA KÕRBESAAR				PUHKPILL ASESÕNA				SUMIN, LÄRM ... EVER					50. NAISENIMI		BELGIA HELILOOJA	ÄIKE	EESRUUM	EUROOPA PARLAMENT	RAUGA-LIKKUS	IRISEJA	RAGULKA	
KÕNEMEES								TOIDUAINE PLANEET															
TEAT. MATERJALIGA RADA																							
NOOT		PEKITA LIHA SAKSA K EESSÕNA				HEKTAR TEAT. MOEL TAPETU			VÄÄRIKUS EESTI MALETAJA				NAISENIMI ILMA TEISTETA					PRANTSUSE KIRJANIK (PÄHE)-TUUPLA		ASESÕNA HAARE			
PAIGAL-PÜSIMINE			NEPIAEGNE ÄRITSEJA LAVA KÜLG-KARDIN						KOOS-, KAAS- EESTI SAAR					KUSTI ÕDE TÜLGASTAV				LAUSA ... MÄETS					
AAR	JUURES (MURDES) VANA MAHUMÖÖT				OSMIUM ... KERES			EUROOPA KOMISJON KALLA!			LYDIA KOIDULA HÜÜDNIMI ... BASKIN											MUNADE JA VASTSETE KOGUM	
TERAVOLT		KAITSE-POLITSEI VANKRI-TELG				5. NUMBER							MOLDOVA RAHA J. SMUULI NÄIDEND			LÄÄGE VÄRK						TUND SILMI-PIMESTAV	
JÄLLE				HÜVASTI (LASTEK.) NOOT					LÄIGE IRIIDIUM						IMEROHI KÕIGE VASTU MEZZO FORTE								
ENDINE			METROPOL H NAABER									EELIS, ÜLEOLEK SENT						ALEVIK RAPLAMAAL KAALIUM					
PAGULUS						TAGAVARA-JUPP												KEEDULIHA HELEDAS HAPUKAS KASTMES					

Kolm püha õhtusöömaaega Kuidas kõik tegelikult oli? Esiaja salaajalugu

OLEV REMSU

„Hüvad isandad, vaikust, palun!“ alustas peakuningas Hivameel viisakalt, nagu ikka.

Kärjad lõpetasid päevateemad – kuidas edeneb laevaehtus; kas on juba aeg käskida naisel mulda panna naeriseemned?; mitu meest sai viga eilsel karujahil, kui haavatud loom kargas küttidele kallale?

„Mida me siis täna arutame?“ alustas Hivameel ja laskis oma pagunvöö koomale, et see keha ei sooniks. „Kõige tähtsamat. Kelle peale minna? Olla või mitte olla... Kust hankida sõjasaaki, et taas rahvast rõõmustada, neile õnnepõlv luua? Ma kuulan teid, velle!“

Hakastust teha tahtis mitu kuningat korraga, teised taandusid, sõna sai kõige kõvema häälega.

„Ma arvan, et puistame jälle Lembitut,“ pani ette rauasulataja ja relvasepp Ihameel, kes tegelikult oli väga laisk inimene. „Lembitu on meie luure niru töö tõttu ikkagi veel elus. Me peame selle ohu kõrvaldama. Ku-

niks elab Lembitu, ripub meie kohal surmaoht.“

„Aah, Lembitu on eilne päev, sealt ei ole enam midagi võtta,“ vaidles hambatohter ja timukas Unneperwe. „Pakun Tartut.“

„See on etem variant,“ pooldas arp Ihalemb Tartu-retke. „Ise räägivad kogu aeg, et võim on taevas, ise nad taevasse võimu järele ei roni, kuna ükski redel pole nii pikk, et võimuni ulatuda. Nende võim on kirikus, nende võim on Toomel. Kui teeks kogu selle naeruväärsed kaadervärgi maatasa, nii et ainukestki kivi ei jääks järele? Mina olen kuulnud, et neil on seal Toomkiriku all pörgu. Mis oleks, kui teeks Ristus-Tarapiitale heameelt ja lööks selle pörgu laiali?“

„Tartu on liiga ligidal, ei saa isu täis seigelda,“ vaidles rahasepp Hivalemb. „Parem juba Pihkva ja Novgorod.“

„Mida ma pean kuulma?“ pahasas peakuningas Hivameel. „Kui ma ei eksi, on meil Pihkva ja Novgorodiga sõpruse- ja mittekallaletungipakt. Või kolas see nimi kuidagi teisiti?“

„Lepingud kehtivad seni, kuniks neid on vaja,“ vaidles Hivalemb. „Kas nemad peavad oma lepinguist kinni? Ei pea!“

„Kui keegi teeb kurja, siis see ei anna õigust meile kurja teha,“ ütles arp Ihalemb.

„Õigus, hea Ihalemb,“ kiitis peakuningas Hivameel.

„Hakkame uuesti viikingiteks, võtame jälle ette Bagdadi ja Konstantinoopoli. Mäletate? See on meil käpas, saime sealt kõva noosi. Sampo!“ pani ette Utameele, kes seisis, murumüts vastu murulage. Istuda noorur ei saanud, taguots kipitas.

„Kuss! Kanad!“ käratas Küllmeelene.

„Kas tahad jälle tagumendi tuliseks saada?“ küsis hambatohter ja timukas Unneperwe.

„Tegelikult on poiskese jutul iva,“ tunnustas rahasepp Hü-

valemb. „Ah, mina küll ei viitsi hakata laeva jälle mööda kivi-va maad tirima,“ ütles porilaisk rauasulataja ja relvasepp Ihameel, kes päevad läbi põõnas nagu tuhakott. „Ma olen kuningas, mitte mingi burlakk! Ma olen siis Konstantinoopoliga nõus, kui Ihalemb nõuub kanali Lovati ja Dnepri vahele, et ei oleks tirimist.“

„Mina võin kanali sinnakanti nõududa, ainult et milleks jälle Konstantinoopol?“ lubas arp Ihalemb, kelle silmad püsisid kogu aeg kompassil. „Bagdad on etem, üks turbaniga sell lugemisele seal turul ette „1001 ööd“, mäletate ju? Kalifaat on rikkam kui kreeklased. Toome sealt turult endale poolkuu, ilma milleta juba nagu kord ja kohus ei nõuu. Paneme siiasamma altarile, las ta kumab aknast välja ööpäev läbi! Praegu saab teha õiget ja tulemusrikast nõudumist ainult öösel, pealegi harva, siis, kui taevas on poolkuu. Aga kui harva seda juhtub! Ja mõnikord jumala pilves ilmaga. Ühendus läbi pilvede nõuab tohutult hingejõudu, pärast ole mitu päeva võhmal. Ka-

lifaadi poolkuuga nõuu aga igal ajal, mil vajadus tuleb. Siis, kui kellelgi on tõi kallal, siis, kui mõni naine hakkab ilmale tooma. Nad ei tee seda ju ainult poolkuu ajal. Või teie arvates teevad?“

„Ideed on pagana hea, ainult et ma kuulsin Taanilinnas ühelt pürjelijalt, et Kalifaadis on jälle sõda lahti,“ vaidles Hivalemb. „Valime ikka Konstantinoopoli, tegelikult saame ka ilma kanalita hakkama. Asi see veidike lohista-da on. Konstantinoopoli lähme edasi Jeruusalemma peale, sealt Rooma peale, siis puistame pisut Euroopat, ja seejärel võtame ette Kopenhaageni, teeme Valdemar Teisest oma vasalli.“

„Kopenhaagen on väärt esmärk, ainult et miks minna ringi, kui saab otse?“ esitas luure nägemuse Küllmeelene. „Lühidus on petlik väärtus,“ väitles Hivalemb. „Skandinaavia suved kahtlased. Mulle väga meeldiks suvel Sitsiilia peesitada. Seal on päike päris okei. Ja Roomas paneksime Tema Kindlameelsuse Hivameele paavstiks, nõnda et kogu maailm on meil peos.“ Järgneb

• „Aah, Lembitu on eilne päev, sealt ei ole enam midagi võtta,“ vaidles hambatohter ja timukas Unneperwe.

SUDOKU

	6	5				9	4	
			7		6			
9	1		5				6	3
	2						5	
7								4
	9							1
4	5			7			3	1
			8		2			
	8	9				4	7	

			4		6			
1	7						6	9
8		2				1		4
			3		4			
	8	5				9	2	
			9		2			
3		1				6		2
6	5						4	1
			1		5			

KUHU MINNA

• **KINO**
Haapsalu kultuurikeskuses: „Tormisaare Maija“ 14. sept kl 12.

• **KULLAMAAL**
Kullamaa püha Johannese kogudus 660: 15. septembril kl 11 jumalateenistus kirikus. Teenivad emeritpiiskop Tiit Salumäe, emeritõpetaja Ants Leedjärv, Kullamaa koguduse õpetaja Kari Tynkynen, orell Tooni Leedjärv. Kl 12.30 Kullamaa kultuurimajas pidupäevakõned ja ettekanded. Eesti piibliseltsi peasekretär Jaan Bärenson: „Kullamaa vakuraamat 500 ja Meie Isa palve läbi ajaloo“. Kl 15 Kullamaa kirikus kontsert. Metsosopran Ludmilla Kõrts ja orelikunstnik Tiia Tenno.

• **MUSEUMID**
Haapsalu linnuse muuseum K-P 10-18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus K-P 11-17. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda K-P 11-17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): R-P 11-17. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum (Sadama 32, Haapsalu) T-L kl 10-16. Muul ajal ette- tellimisel, tel 5562 3993. www.aiboland.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum K-P 11-17. www.salm.ee.

Rõude muuseum avatud reedel ja laupäeval kell 12-16, muul ajal ette teatades roudemuuseum@gmail.com või telefonil 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud 1. mai – 30. september T-L kl 10-17. Tel 509 9663. E-post: lihulamuseum@laaneranna.ee.

Hanila muuseum ekskursioonid etteteatamisega. Tel 509 9663. E-post: hanilamuuseum@laaneranna.ee.

• **NÄITUSED**
Keskraamatukogus (Posti 3): trepigerii seintel tervisemuuseumi näitus „Lapsesuu“ avatud 28. septembrini. Laenutussaali vitriinides kunstnik Ülle Mesikäpa ehtenäitus „Kõik ei ole must-valge, elus on värve!“ 30. oktoobrini. Lugemissaali vitriinides näitusel flamenkonukud tantsustuudio Duende kogust 30. septembrini.

Haapsalu kunstikoolis (Jaani 2): majagalariis: Väandra muusika- ja kunstikooli õpilastööde näitus „Väandra väikesed kunstnikud“ avatud 21. septembrini. Keldrigaleriis: Larissa Ulmi näitus „Müstika“ avatud 14. septembrini. Hoovigaleriis Eesti kunstikoolide liidu õpetajate suvelaagri tööde näitus: Vormsi '23 ja Tõstamaa '24 avatud 28. septembrini. Galeriid avatud T-R 14-18, L 12-16.

Lihula muuseumis: „Visandeid baltisaksa kultuuriloost“, „Eveline von Maydell. Käärilõiked“. Näitus avatud 30. septembrini.

Asuküla raamatukogus (Mägari küla): T-K 10-18, N 10-16, R 9-15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9-15. Riin Palloni maalinäitus „Tuultelet avatud“.

Kullamaa kultuurimaja galeriis: Eesti piibliseltsi näitus „Meie Isa läbi ajaloo. Kullamaa vakuraamat 500“. Näitus jääb avatuks kuni 28. oktoobrini.

Lasteraamatukogus (Wiedemanni 11): Tartu tantsustuudio Duende flamenkonukude näitus 30. septembrini. Näitus „Sel päeval“ 31. oktoobrini.

Haapsalu linnagaleriis (K-P 12-18): Katrin Piile „Ei miski ja muu taoline“ 29. septembrini.

Ants Laikmaa muuseumis (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): R-P kl 11-17 Tuuli Reinsoo instalatsioon „Aino Maria tuli kojul“, sissepääs muuseumipiletiga www.salm.ee. Näitus jääb avatuks kuni 29. septembrini.

Vormsi rahvamajas: Tõnu Seilenthali fotonäitus „Mune veelinnupesast“. Külästus ette teatades tel 513 7185.

• **RAAMATUKOGUD**
Keskraamatukogu (Posti 3) ja lasteosakond (Wiedemanni 11) E-R 10-18, L 10-15, laenutuspunkt (Kastani 7) T 14-17, R 11-14. 17., 27.09 SULETUD.

Uuemõisa raamatukogu (Ehitajate tee 3, Uuemõisa) K-N 12-13.30, 14-20, L 10-15.

Asuküla raamatukogu (Mägari küla) T-K 10-18, N 10-16, R 9-15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9-15. 17., 27.09 SULETUD.

Ridala raamatukogu (Kooli 1, Panga küla) E-K 10-18, N 14-19, R 10-14. 27.09 SULETUD.

www.lib.haapsalu.ee.

Kas nägid või kuulsid midagi huvitavat? Saada vihje veebis www.le.ee või meiliaadressil info@le.ee.

KAS LEHT EI JÕUA PIISAVALT KIIRESTI POSTKASTI?

TELLI DIGILEHT JUBA TÄNA!

Hoia end kohaliku eluga kursis – loe värsked uudiseid ja paberlehe digiversiooni, vaata galeriisid ning palju muud huvitavat Lääne Elu veebis.

Hinnad alates 1,50 €
Lääne Elu | online.le.ee

Lääne Elu

Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval

Toimetuse aadress:

Posti 30, 90504 Haapsalu.

Toimetus 473 7222,

kuulutused ja reklaam 473 7111,

e-post info@le.ee, reklaam@le.ee

Kodulehekülj: www.le.ee

Peatoimetaja Kaire Reiljan

Toimetajad Kaie Iives, Urmas Lauri,

Malle-Liisa Raigla, Andra Kirna

Keeletoimetaja Riina Tobias

Küljendaja-kujundaja Andrus Rebane

Reklaamitoimetaja Elina Lumeste

Kliendihaldur Mai Sarv

Väljaandja OÜ Lääne Elu: Posti 30, 90504

Haapsalu, tel 473 7222

Trükitud Printallis

Pangakontod

Swedbank EE18 2200 2210 1567 8031,

SEB EE62 1010 6020 0251 5004

Kojukandeprobleemid:

tel 661 6616, info@omniva.ee.

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid toimeta- da ja selguse huvides lühendada ning valikul- liselt honoreerida. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Kaebuste korral ajalehesisu kohta võib pöörduda Pressinõukogusse pn@eall.ee.

OST

Ostan autosid, seisukord ei ole oluline. Tel 553 1989.

MÜÜK

Müüa või üürile anda korralik korter omanikult Taebas. Soodne pakkumine, tasumisel eri võimalusi. Tel 5462 1892.

Auto- ja majavõtmete valmistamine, lukkude paigaldus ja müük. Autoraadiod ja -kõlarid. Autoalarmid. LVL OÜ, Posti 39 (veetom), tel 473 3247 ja 507 7979.

20. sept toome kõrgekvaliteedilise ja kodumaise sealaha, hakkliha, ahju-, grill-, suitsu- ja toorvorstid, suitsusingi, pasteedid, sealihakonservid ja subproduktid järgmistesse sihtkohtadesse: Kose - Keila - Vasalemma - Ämari - Riisipere - Turba - Risti - Palivere - Taebala - Linnamäe - Haapsalu. Sealaha al veerand seast 3.75/kg. Väiksemaks tükeldamise võimalus. Tellimus esita 5358 6772 või vajanguperefarm@gmail.com. Tarned vahemikus 14–21, kellaäga helistatakse veel ette.

Müüa paljudest öuelaud + pingid (2 m). Soovi korral saadan pildid. Hind: 450.- Aitan kohaleveoga, 505 3786.

PUIT

Müüa kuiva, toorest ja metsakuiva puud, transport. Tel 505 5203.

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

Kuivad pakitud kütteklotid. Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja marga küttepuid. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Müüa 3meestrist küttepuid: must lepp, hall lepp, kask koos kohaletoomisega, miinimumkogus 15 tihumeetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

KINNISVARA

Anda üürile 2-toaline 1. korruse korter Haapsalu keslinnas, Lihula mnt 7. Hind 300.-/kuu + kommunaalid. Kontakt: tel. 5624 3397, e-post liina.kasela@gmail.com.

TEENUS

Developing Ehitus OÜ
Katuste renoveerimine, fassaaditööd, majade ehitus, üldehitus.

Tagame kvaliteedi. Pakume koostööd korterühistutele.

Tel 5566 1168.
E-mail:
info@developingehitus.ee.

Hauaäärliste ja -kivide paigaldus. Haudade hooldus ja muud kalmistutööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Puurkaevude puurimine ja projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaerialdus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehitustööd. Katuse turvatoodete müük ja paigaldus. Vihmaveesüsteemide müük ja paigaldus. Tel 5347 7919.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, karg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemide, erinevate plekkide paigaldus. Saabtehtud OÜ 5624 2511.

Ohtlike puude raie, võsalõikud ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Fekaalivedu, septikute tühjendamine E-P, ka pühade ajal, tel 515 7000.

Korstnapühkimine ja pottsepatööd. www.laaneakorsten.ee. Tel 553 1826.

Rakkekaevude kaevamine, puhastamine, süvendamine, remont ja röntgaste vahetamine. Kaevuümbriste ehitus ja käsipumpade remont. Tel 557 4792.

Hekke lõikud, ilupõõsad, puude kujundamine, mahavõtmine, 5817 1670, Reio.

OTSIN TÖÖD

Maaler-krohvija otsib tööd. Võib pakkuda ka väiksemaid üldehitustöid. Tel 5637 1399.

Toimetust kuulutuste sisu eest ei vastuta.

TEADE

REGIONAALHAIGLA SÜDAMEPÄEV KOOSTÖÖS LÄÄNEMAA HAIGLAGA

Ootame Läänemaa elanikke Haapsalu kultuurikeskuse rõdualaali Südamepäevale

20. septembril 13.45–15.00.

Tule ja kasuta suurepärase võimalust enda südameetervise kontrollimiseks

Kohtumiseni Haapsalus!

Teatame kurbusega, et meie seast on lahkunud

IVAR KANTER
27.4.1958–11.9.2024.

Ärasaatmine on 15. septembril kl 11 Haapsalu Hingeviulu tavandisaalist Kalmistu 3a.

Palume pärgi ja kimpe mitte tuua.

Omaksed

Hing võta ja värvideks pillu õislehangedes.
Oo, kullased mälestuskillud... (A. Alliksaar)

Mälestame kallist sõpra ja kaaslast

IVAR KANTERIT.
Südamlük kaastunne lähedastele.

Karin, Sass ja Rait

Mälestame ja leiname head naabrit

IVAR KANTERIT.
Sügav kaastunne lähedastele.

Perekonnad Tõnnemaa ja Jeeberg

KOOS ON SOODSAM!

Digi- ja paberlehe tellimiseks võta ühendust meili teel le@le.ee või telefonil 473 7111.

Kohalikud uudised seitse päeva nädalas

Kui Sul on probleem või pole oma muret kellegagi jagada, on Sul võimalus abi saada

LÄÄNEMAA KRIISIABIKEKUSEST

Psühholoogiline nõustamine
515 9572 / 5560 2367

Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi (eesti k) - 5671 4273
Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi (vene k) - 552 0094

Nõustamine toimub telefoni teel, veebis või asukoht kokkuleppel nõustajaga, sh Kastani 7, Haapsalu.

Täpsem teave laanemaakriisiabikeskus. weebly.com/

Avaldame kaastunnet Kristo Kanterile

isa
surma puhul.

Risti päästekomando III vahetus

Su jalg ei astu enam armsaid radu, ei ava käsi koduvärvavat...

Avaldame kaastunnet Kaurile, Kristole ja Reigole peredega

IVAR KANTERIT
surma puhul.

Berit, Uno, Berle, Tarmo ja Elvi

Mälestame kauaaegset jahimeest ja head sõpra

IVAR KANTERIT.
Avaldame kaastunnet poegadele peredega.

Palivere-Piirsalu jahiselts

Avaldame kaastunnet Kristole perega isa

IVAR KANTERIT
surma puhul.

Risti päästekomando

Sel päikeselisel suvepäeval seisma jäi aeg...

Oleme leinas ja tunneme südamest kaasa lastele peredega kallil isal, vanaisal ja äial

IVAR KANTERIT
kaotuse puhul.

Juta, Endel, Lea, Kersti ja Urmas

Läänemaa vähiühing
on pakkunud oma liikmeile ja nende peredele tuge juba üle kümne aasta.

Oleme tänulikud abi ja toetuse eest.

Läänemaa vähiühing, SEB EE621010220047448013.

Postkast jäi tühjaks?
Võta ühendust ja telli paberleht endale või oma lähedastele.

Telli leht le@le.ee või helista 473 7222. Tellimust saab vormistada ka lehetoimetuses Posti 30, Haapsalu

LÄÄNE ELU JUBA OOTAB!

Selleks, et leht kindlasti kohale jõuaks, kontrolli postkasti nõuetele vastavust!

POSTKAST PEAB OLEMA:

- lukustatav,
- tähistatud maja numbriga ja tänava või talu nimega,
- piisavate mõõtmetega (min suurus 25x35x6 cm),
- ilmastikukindel,
- aastaringelt transpordivahendiga ligipääsetav,
- piisava avaga (min suurus 23x3 cm).

Südamlük kaastunne Heli Mikhelsonile

isa
surma puhul.

Riho

Kolleegid Haapsalu politseijaoskonnast

Mälestame

JAAN KIVITIKKU.
Siiras kaastunne lähedastele.

Naabrid Poanse külast

Iga lahkumine on raske, iga teeleaatmine kurb...

Teatame kurbusega, et lahkus

AIRE ALJASMETS.

Omaksed

Ärasaatmine 18. septembril kell 13 Haapsalus Hingeviulis, Kalmistu tn 3a.

HINGEVIUL MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD E–R 10–15 KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor), 5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhandamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustöid Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakkumine ja info: hingeviul@gmail.com / 58 503 340

VIIIMANE VEER

Salliraamat läks oksjonil 150 euroga

Haapsalu pitsikeskus müüs harulduseks muutunud raamatu „Haapsalu sall“ oksjonil alghinnaga 150 eurot maha.

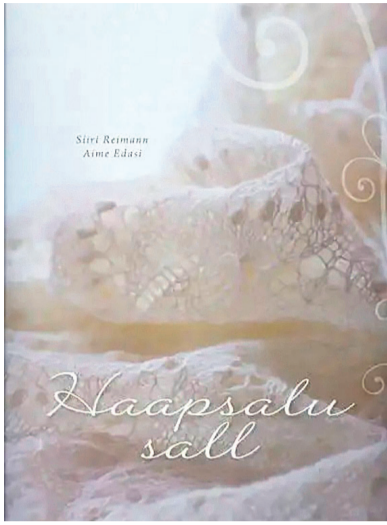
Keskus pani haapsallaste Aime Edasi ja Siiri Reimanni „Haapsalu sall“ oksjonile kolmapäeval. Üksteisest üle pakkuma ei hakatud, aga eesmärk sai täidetud. „Läks esimesele pakkujale,“ ütles Haapsalu pitsikeskuse perenaine Mirje Sims. „Raamat sai perre, kus teda väga oodati.“

2009. aastal Saara kirjastuse välja antud „Haapsalu sall“ on Simsi sõnul täielik rariteet. Saada ei ole ka 2011. aastal välja antud kordustrüki.

180-leheküljeline teos tutvustab Haapsalu salli ajalugu, sisaldab jooniste ja fotodega illustreeritud kudemisõpetust ja rohkem kui sadat koekirja.

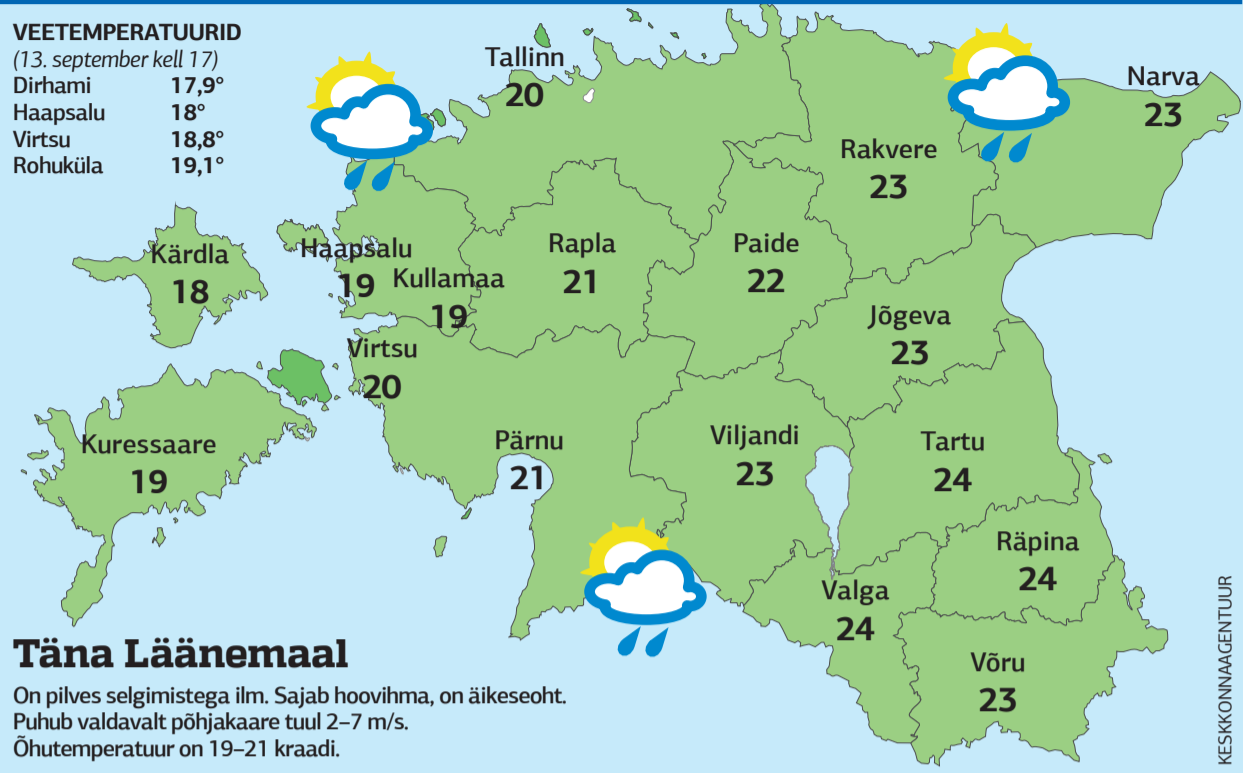
Rariteedi tõi pitsikeskusesse haapsallane, kes lootis, et just keskuse kaudu jõuab raamat õigetesse kättesse.

KAIE ILVES

ILM

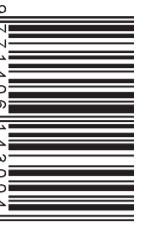
VEETEMPERatuurID
(13. september kell 17)
Dirhami 17,9°
Haapsalu 18°
Virtsu 18,8°
Rohuküla 19,1°

Täna Läänemaal

On pilves selgimistega ilm. Sajab hoovihma, on äikesoht. Puhub valdavalt põhjakaare tuul 2–7 m/s. Õhutemperatuur on 19–21 kraadi.

Pühapäev	öö päev 14°...19°	Esmaspäev	13°...22°	Teisipäev	11°...23°	Kolmapäev	12°...22°
loodetuul 2–6 m/s		kirdetuul 2–5 m/s		muutlik tuul 1–3 m/s		kirdetuul 2–4 m/s	

VAATA KA
WWW.LE.EE

REINPAUL
OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA
Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepikud, haavikud jne.
Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

HOBILADU
Kaater – Alates 45€/tund | Auto – 20€/tund | Mootorratas – 10€/tund
ATV – 15€/tund | MUU KÕIKKÜLEPEL
laanevara.ee Haapsalu, Uuemõisa, Tehnika tn +372 518 7706

SOOJUSTAME HOONETE SEINAD JA PÖÖNINGUD PUUSTEVILLAGA
Objektiga tutvumine tasuta.
5044041
info@puistemees.ee
puistemees.ee

Jälgi Lääne Elu ka Facebookis!
Juba üle 11 000 jälgijat!
f

Vihmavesüsteemide ja katuseturvatoodete paigaldus
VIHMAVEERENNID
Liitevabad rennid kuni 50m
Info@vihmaveerennid.ee
Tel 527 1059

	PABERLEHT	PABER+DIGI	DIGILEHT	DIGILEHE PÄEVA-PILET 1,50
1 kuu	12,50	16	7	
3 kuud	37	46	19	
6 kuud	72	89	36	
12 kuud	131	166	72	
E-arve	11	14	7	

473 7111
le@le.ee

Tim Janson tragikomöödia
ERIK JA ANNA
lavastaja Jaak Allik
Katrin Pärn Helgur Rosental
kunstnik Riina Vanhanen
9.09 kell 19 - Pärnu Endla Kütüis
10.09 kell 19 - Kärdla Kultuurikeskuses
12.09 kell 19 - Jõgeva Kultuurikeskuses
19.09 kell 19 - Rapla Kultuurikeskuses
20.09 kell 19 - Võru Kultuurimajas „Kannel“
24.09 kell 19 - Paide Muusika- ja Teatrimaja väikeses saalis
25.09 kell 19 - Põlva Kultuuri- ja Huvikeskuses
26.09 kell 19 - Kiili Rahvamajas
05.10 kell 17 - Viljandi Ugala Teatris
07.10 kell 19 - Keila Kultuurikeskuses
09.10 kell 19 - Kehra Kultuurikeskuses
11.10 kell 19 - Haapsalu Kultuurikeskuses
17.10 kell 19 - Saue Kultuurikeskuses
18.10 kell 19 - Põltsamaa Kultuurikeskuses
10.02 (2025) kell 19 - Kuressaare Teatris

Siin võiks olla sinu reklaam!
Tellimiseks võta ühendust reklaam@le.ee

Laupäeval, 21.09.2024 kell 12.00 Rannarootsi muuseumi õuel, Sadama 32, Haapsalu
Suurpögenemise 80. aastapäeva mälestuspäev
Mälestushetk sümbolise kivipaadi juures. Palvus. Küünalde süütamine. Tervitused.
Esineb ansambel Ruhnu saare lood ja laulud. Kohvik
Tere tulemast! Sündmus on tasuta

Kohalikud uudised seitse päeva nädalas -
TELLI DIGILEHT JUBA TÄNA.
Tellimiseks võta ühendust meili teel le@le.ee või telefonil 473 7111.